

Wandtapijten aan de wandel

Tekst Marjolein Overmeer
Foto Rob Acket

Een peukje roken op de publieke tribune van het Paleis van Justitie. Dat is in de jaren zestig heel normaal. Nog tot het rookverbod in 1990 trouwens. Maar echt lekker voor het interieur is het natuurlijk niet, al die smerige rookaanslag. Kunstenaar Lex Horn maakte in 1962 twee monumentale wandtapijten voor de rechtszalen in Arnhem. Die kunnen nu ondertussen wel een wasje gebruiken.

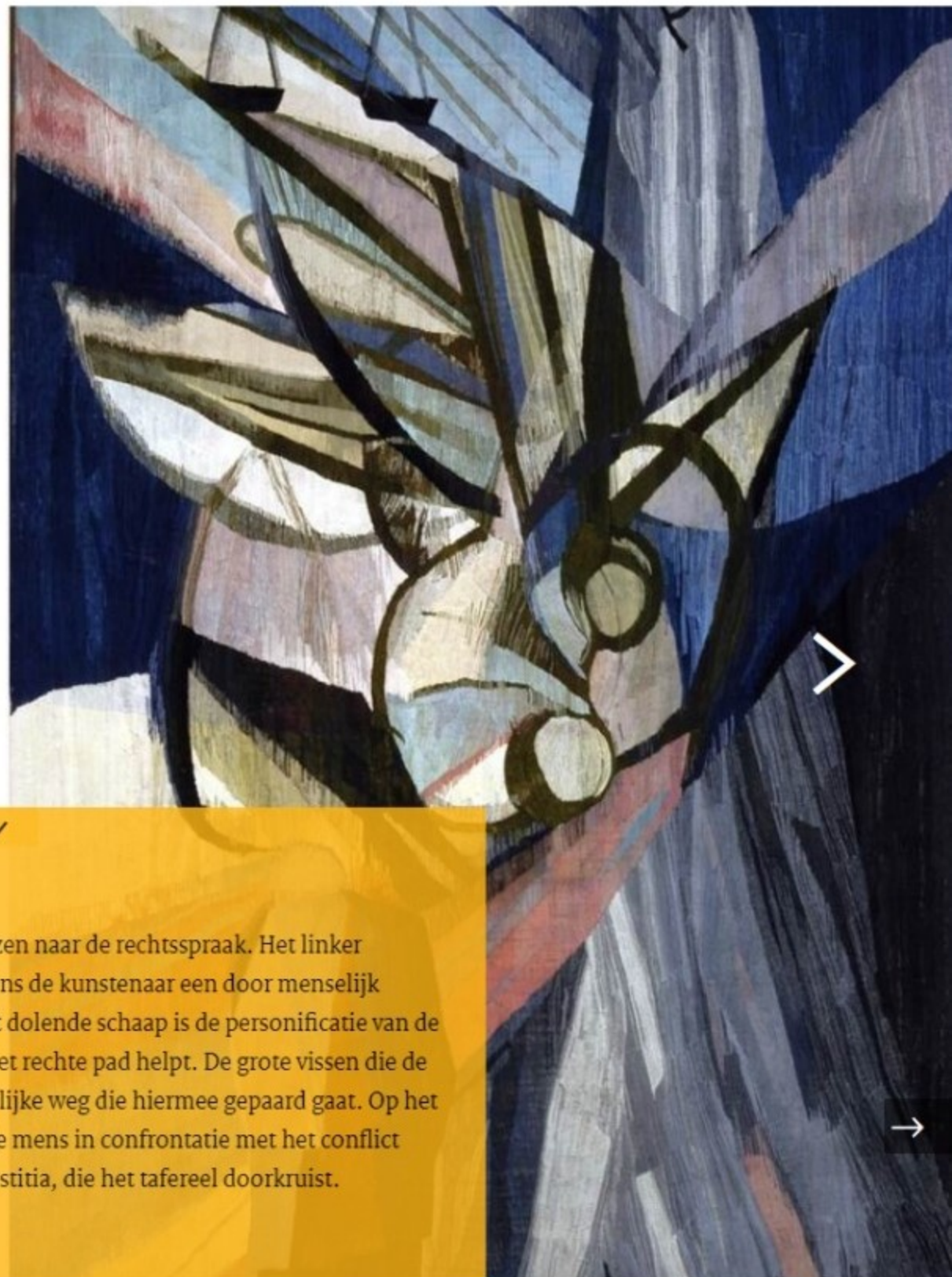
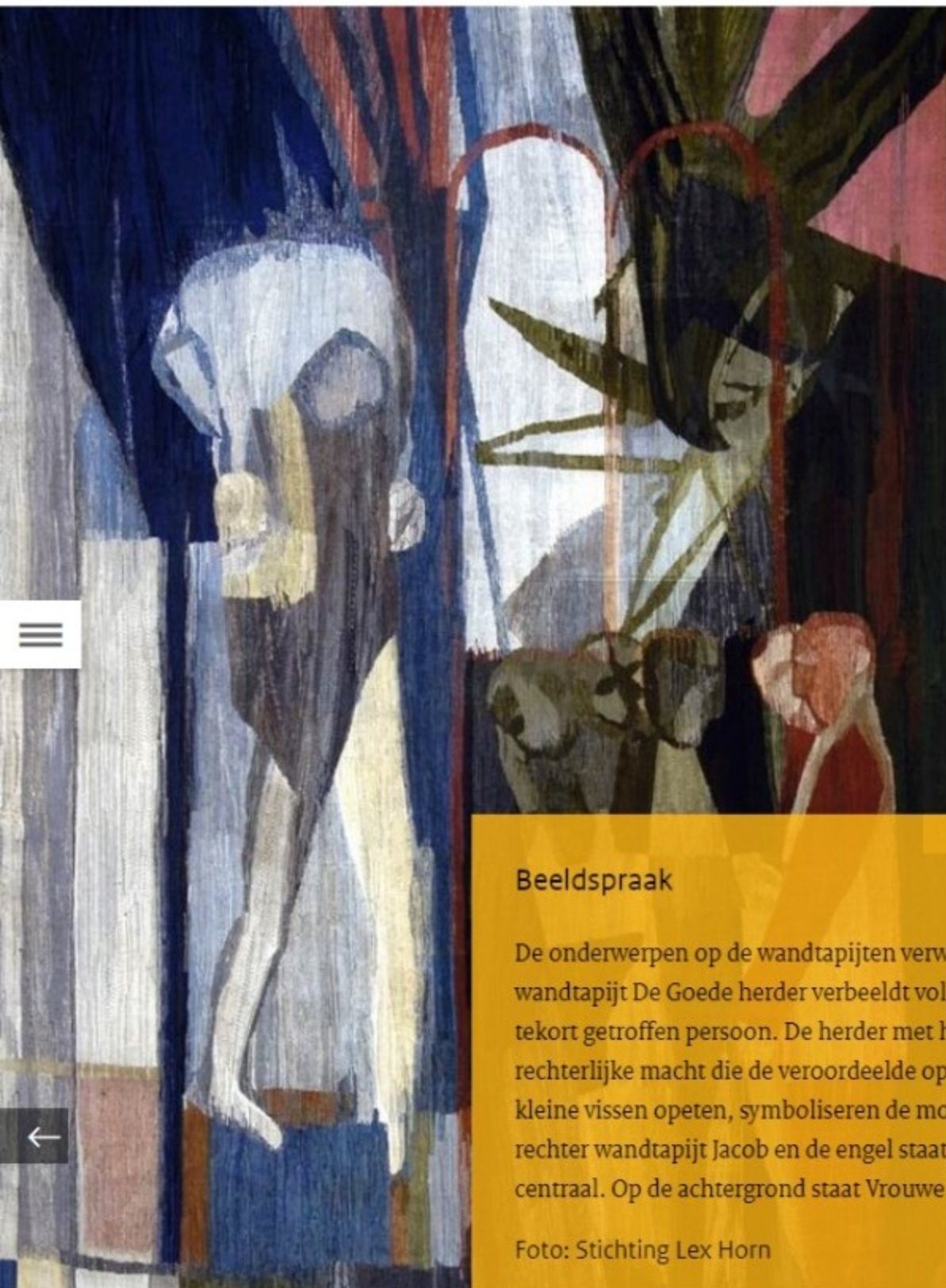

Het nieuwe Paleis van Justitie in Arnhem opent in 1963 zijn deuren. De nieuwbouw vervangt het Paleis uit de 19de eeuw, dat verwoest is tijdens de Slag om Arnhem (1944). Volgens de percentageregeling beeldende kunst besteedt de voorganger van het Rijksvastgoedbedrijf (RVB) ongeveer 1 procent van het bouwbudget aan kunst om het nieuwe pand te verfraaien. Kunstenaar Lex Horn (1916-1968) krijgt de opdracht om twee wandtapijten te maken, voor in de Leigraafzaal en de Groesbeekzaal. De originele opdrachtbrief is nog terug te vinden in het RVB-archief. Hierin staat omschreven dat de twee voorstellingen iets met rechtspraak te maken moeten hebben. Horn kiest de Bijbelverhalen De goede herder en Jacob en de engel als onderwerp voor zijn werken. Foto: Archief Sevenhuijsen

Bijna zestig jaar later heeft het Paleis een rijksmonumentale status. Dat geldt ook voor de aankleding van de rechtszalen. Het RVB brengt het Paleis weer bij de tijd en naar de wensen van de gebruiker met onder andere meer en betere audiovisuele en digitale ondersteuning. Maar met respect voor de monumentale status van het gebouw. De beschadigde lambrisering op de wanden wordt gerestaureerd, de later toegevoegde kabels en lichtschakelaars weggewerkt en de doorgezakte en vieze wandtapijten gereinigd en opnieuw om het raamwerk gespannen. Wanneer de openbare ruimtes in het pand zijn gerenoveerd, maken de schone wandtapijten het plaatje af. Foto: Archief Sevenhuijsen

- Klik op de >> pijlen in de foto's of op de bullets eronder en mis geen detail.

Beeldspraak

De onderwerpen op de wandtapijten verwijzen naar de rechtsspraak. Het linker wandtapijt De Goede herder verbeeldt volgens de kunstenaar een door menselijk tekort getroffen persoon. De herder met het dolende schaap is de personificatie van de rechterlijke macht die de veroordeelde op het rechte pad helpt. De grote vissen die de kleine vissen opeten, symboliseren de moeilijke weg die hiermee gepaard gaat. Op het rechter wandtapijt Jacob en de engel staat de mens in confrontatie met het conflict centraal. Op de achtergrond staat Vrouwe Justitia, die het tafereel doorkruist.

Foto: Stichting Lex Horn

Magazine voor de medewerkers
van het Rijksvastgoedbedrijf

Kortom 5, dinsdag 14
september 2021

E-mail:
postbus.RVB.redactie@rijksoverheid.nl

[Colofon](#)

[Cookies](#)

[Toegankelijkheid](#)

In het atelier

Lex Horn werkt hier aan zijn ontwerpen voor de wandtapijten. Hij is vooral bekend geworden als monumentaal kunstenaar. Met zijn kunst wil Horn iedereen bereiken. In de openbare ruimte lukt dat beter dan met 'elitaire' kunst in musea. Hij maakt in de jaren vijftig en zestig vele monumentale kunstwerken in opdracht van de overheid, met name in nieuwbouwprojecten. Naast wandtapijten zijn ook zijn glasramen en betonreliëfs beroemd. Horn in zijn dagboek over wandtapijten: "Het is een mooi medium, monumentaal, maar subtiel. Wol heeft warmte. De geweven draden hebben een eigen leven. Geen substantie verbindt zo natuurlijk de buitenwereld en de harde bouwmuur met de inwendige ruimte van het bouwwerk en de daarin levende mens als de wol van het wandtapijt".

Foto: Lies Netel, Lex Horn (1916-1968): monumentale kunst en vrij werk

Magazine voor de medewerkers
van het Rijksvastgoedbedrijf

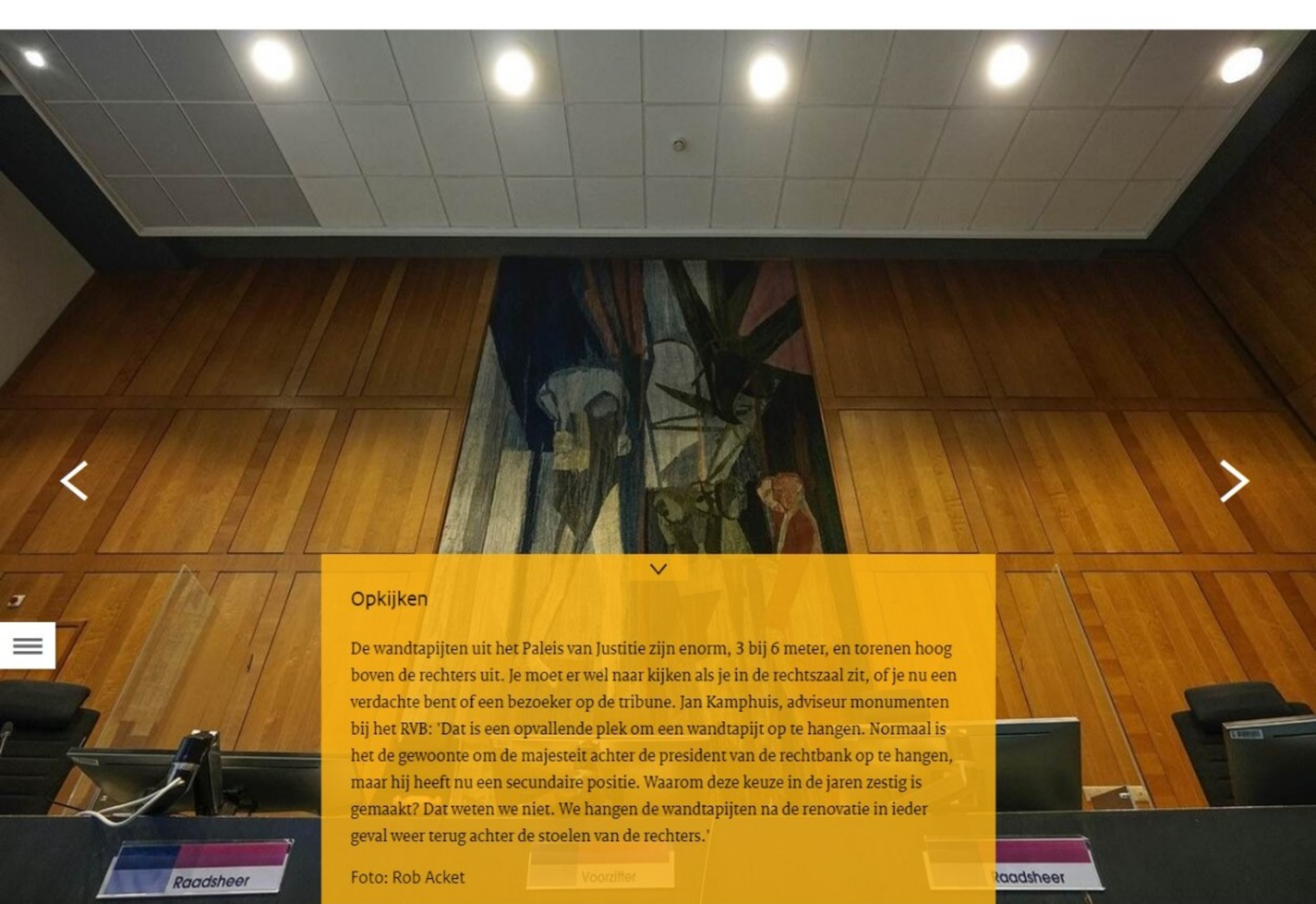
Kortom 5, dinsdag 14
september 2021

E-mail:
postbus.RVB.redactie@rijksoverheid.nl

[Colofon](#)

[Cookies](#)

[Toegankelijkheid](#)

Opkijken

De wandtapijten uit het Paleis van Justitie zijn enorm, 3 bij 6 meter, en torenen hoog boven de rechters uit. Je moet er wel naar kijken als je in de rechtszaal zit, of je nu een verdachte bent of een bezoeker op de tribune. Jan Kamphuis, adviseur monumenten bij het RVB: 'Dat is een opvallende plek om een wandtapijt op te hangen. Normaal is het de gewoonte om de majesteit achter de president van de rechtbank op te hangen, maar hij heeft nu een secundaire positie. Waarom deze keuze in de jaren zestig is gemaakt? Dat weten we niet. We hangen de wandtapijten na de renovatie in ieder geval weer terug achter de stoelen van de rechters.'

Foto: Rob Acket

Voorzitter

Raadsheer

Magazine voor de medewerkers
van het Rijksvastgoedbedrijf

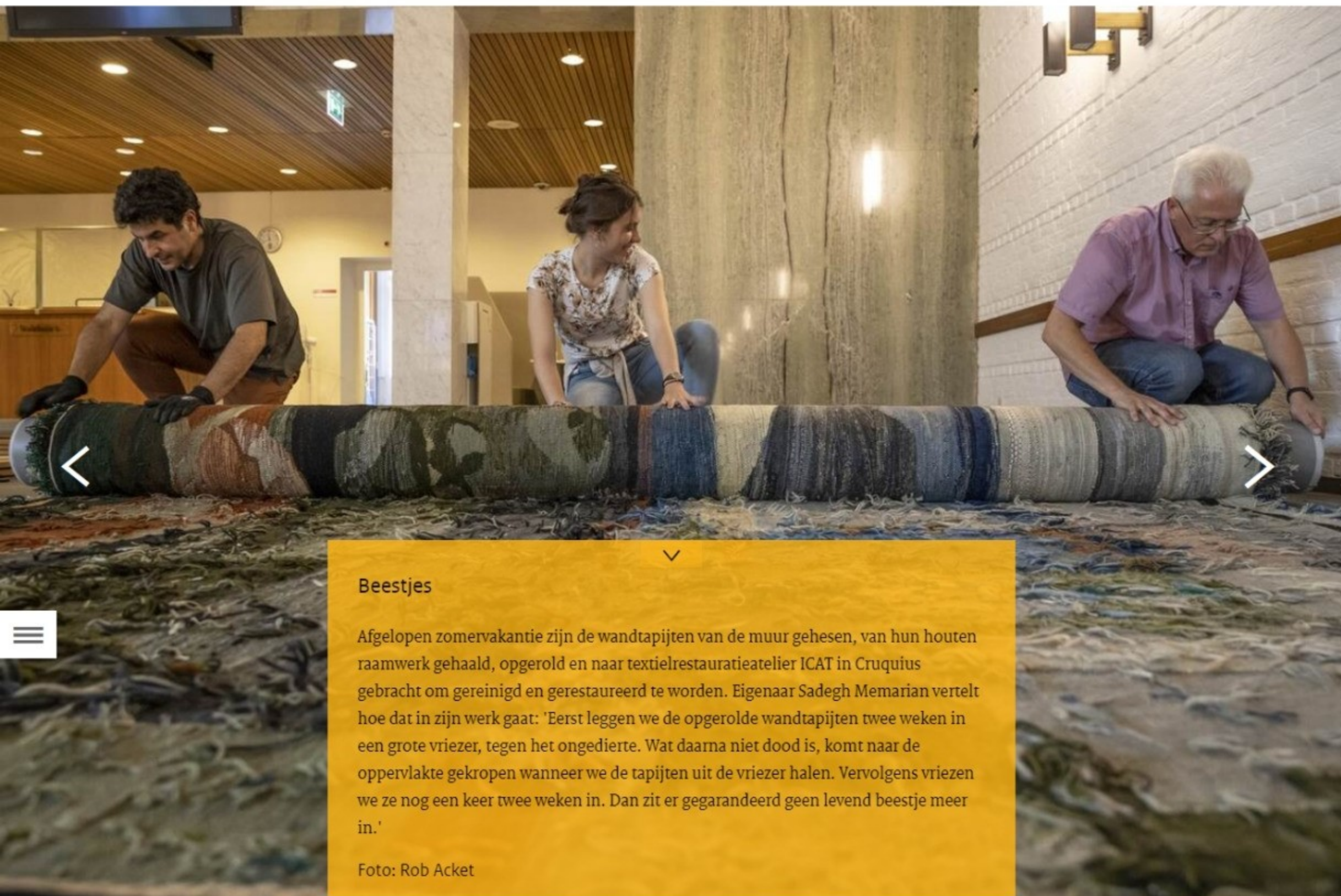
Kortom 5, dinsdag 14
september 2021

E-mail:
postbus.RVB.redactie@rijksoverheid.nl

[Colofon](#)

[Cookies](#)

[Toegankelijkheid](#)

Beestjes

Afgelopen zomervakantie zijn de wandtapijten van de muur gehesen, van hun houten raamwerk gehaald, opgerold en naar textielrestauratieatelier ICAT in Cruquius gebracht om gereinigd en gerestaureerd te worden. Eigenaar Sadegh Memarian vertelt hoe dat in zijn werk gaat: 'Eerst leggen we de opgerolde wandtapijten twee weken in een grote vriezer, tegen het ongedierte. Wat daarna niet dood is, komt naar de oppervlakte gekropen wanneer we de tapijten uit de vriezer halen. Vervolgens vriezen we ze nog een keer twee weken in. Dan zit er gegarandeerd geen levend beestje meer in.'

Foto: Rob Acket

Magazine voor de medewerkers
van het Rijksvastgoedbedrijf

Kortom 5, dinsdag 14
september 2021

E-mail:
postbus.RVB.redactie@rijksoverheid.nl

[Colofon](#)

[Cookies](#)

[Toegankelijkheid](#)

Sproeien

Eenmaal uit de vriezer begint het schoonmaken. Eerst zuigt Memarian al het stof er handmatig uit met een speciale stofzuiger. Na de droge reiniging volgt de natte op basis van de 'De sproei-extractiemethode'. 'Het wandtapijt ligt op de vloer en uit de sproeiers aan de zuigkop komt water met zeep. Het vieze zwarte water zuigen we direct weer op. En we gaan net zo lang door tot het water niet meer verkleurt. Op deze manier wordt het tapijt niet té nat, want dat is slecht voor de wol. En zo behoudt het weefsel zijn oorspronkelijke vorm. Waarom we een raamwerk gebruiken? Dat is bedoeld om het wandtapijt te beschermen. Wanneer je direct de zuigkop op het tapijt zet, trek je de strengen wol uit hun verband.'

Foto: Rob Acket

Magazine voor de medewerkers
van het Rijksvastgoedbedrijf

Kortom 5, dinsdag 14
september 2021

E-mail:
postbus.RVB.redactie@rijksoverheid.nl

[Colofon](#)

[Cookies](#)

[Toegankelijkheid](#)

Drogen

Wie een wollen trui wil drogen, mag hem niet aan de waslijn ophangen. Want dan zakt hij uit. Dat geldt net zo goed voor een wollen wandtapijt. Vandaar dat Memarian na de reiniging plastic pallets onder het tapijt schuift en er een paar blowers naast zet om het droog te blazen. Na een weekend blazen is het wandtapijt weer droog en kunnen de reparatiewerkzaamheden beginnen.

Foto: Rob Acket

Magazine voor de medewerkers
van het Rijksvastgoedbedrijf

Kortom 5, dinsdag 14
september 2021

E-mail:
postbus.RVB.redactie@rijksoverheid.nl

[Colofon](#)

[Cookies](#)

[Toegankelijkheid](#)

Schatkast

ICAT textielrestauratie bestaat al sinds 1940 en bezit daardoor een enorm archief vol bijzondere stoffen, bollen wol en klossen garen. 'Klosjes uit de jaren vijftig zijn vaak nergens meer te krijgen maar hier ligt de kast er vol mee', lacht Memarian.

Foto: Rob Acket

Magazine voor de medewerkers
van het Rijksvastgoedbedrijf

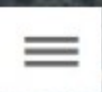
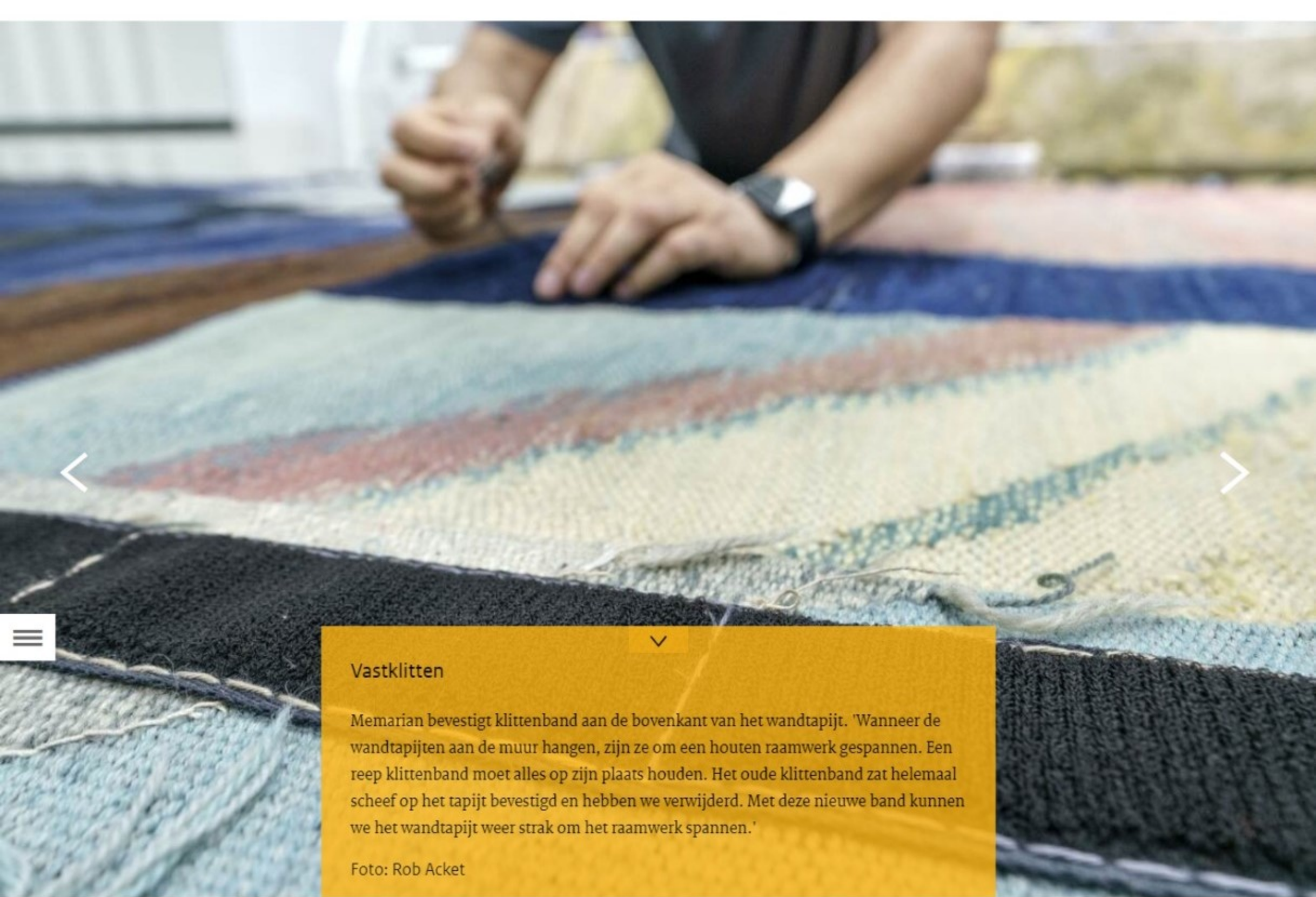
Kortom 5, dinsdag 14
september 2021

E-mail:
postbus.RVB.redactie@rijksoverheid.nl

[Colofon](#)

[Cookies](#)

[Toegankelijkheid](#)

Vastklitten

Memarian bevestigt klittenband aan de bovenkant van het wandtapijt. 'Wanneer de wandtapijten aan de muur hangen, zijn ze om een houten raamwerk gespannen. Een reep klittenband moet alles op zijn plaats houden. Het oude klittenband zat helemaal scheef op het tapijt bevestigd en hebben we verwijderd. Met deze nieuwe band kunnen we het wandtapijt weer strak om het raamwerk spannen.'

Foto: Rob Acket

Magazine voor de medewerkers
van het Rijksvastgoedbedrijf

Kortom 5, dinsdag 14
september 2021

E-mail:
postbus.RVB.redactie@rijksoverheid.nl

[Colofon](#)

[Cookies](#)

[Toegankelijkheid](#)

Uitgezakt

De wandtapijten waren flink uitgezakt, na zestig jaar aan de muur gehangen te hebben. Daarom krijgen ze nu een voering van dicht-geweven katoen en worden ook de raamwerken aan de achterkant afgedekt met doek. Memarian: 'De voering zorgt ervoor dat het wandtapijt strak gespannen is en blijft. Het draagt namelijk een groot deel van het gewicht van het tapijt, in plaats van dat het tapijt zijn eigen gewicht moet dragen. Zo voorkomt de voering nieuwe uitzakkingen. Het afdekken van het raamwerk met doek zorgt vervolgens voor nog meer stevigheid. En het houdt het stof en ongedierte van de muur uit het tapijt.' Leuk detail: Het uiltje rechtsonder op het wandtapijt staat voor weverij De Uil uit Amsterdam. Zij hebben in 1962 het ontwerp van Horn uitgevoerd.

Foto: Sadegh Memarian

Magazine voor de medewerkers
van het Rijksvastgoedbedrijf

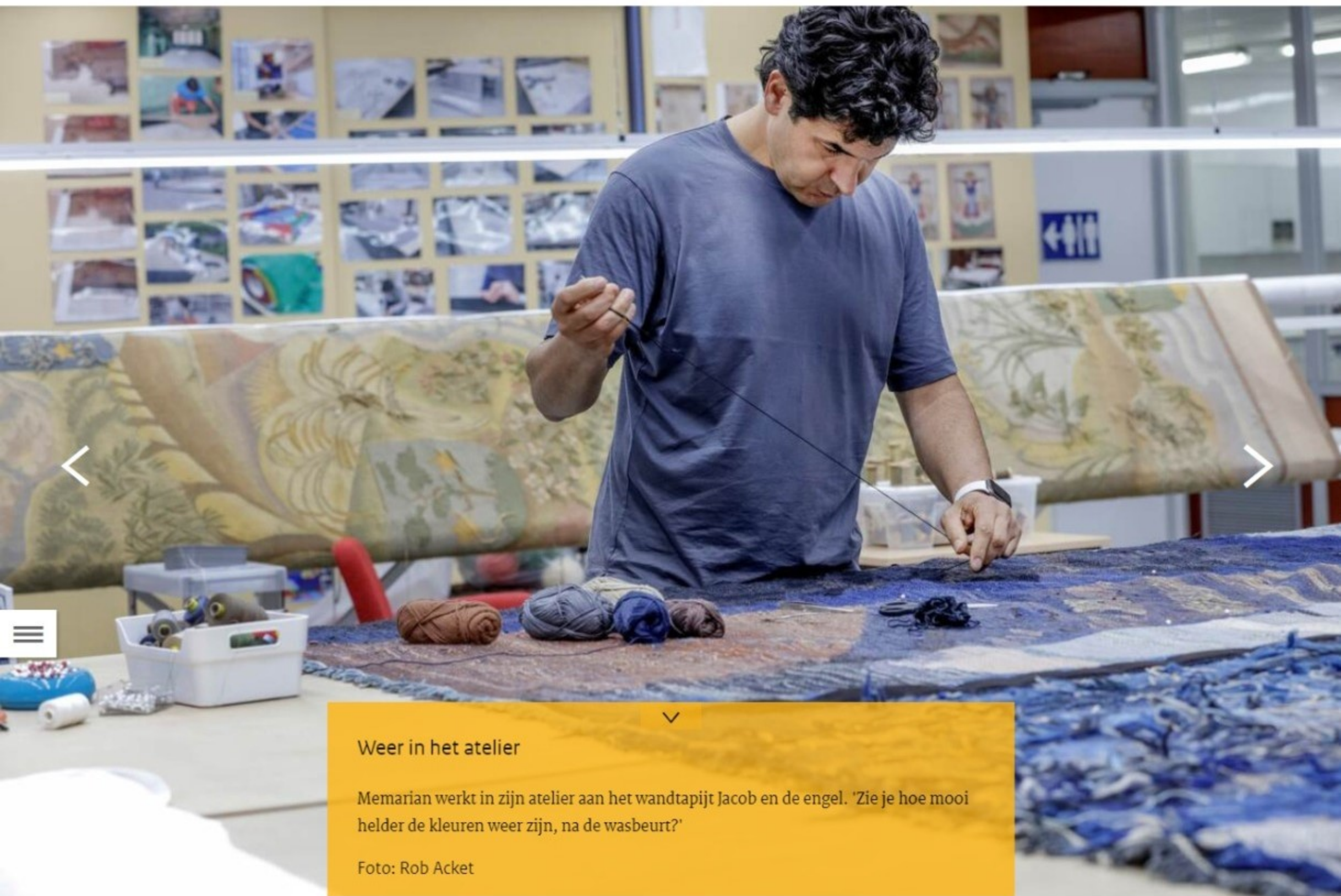
Kortom 5, dinsdag 14
september 2021

E-mail:
postbus.RVB.redactie@rijksoverheid.nl

[Colofon](#)

[Cookies](#)

[Toegankelijkheid](#)

Weer in het atelier

Memarian werkt in zijn atelier aan het wandtapijt Jacob en de engel. 'Zie je hoe mooi helder de kleuren weer zijn, na de wasbeurt?'

Foto: Rob Acket

Magazine voor de medewerkers
van het Rijksvastgoedbedrijf

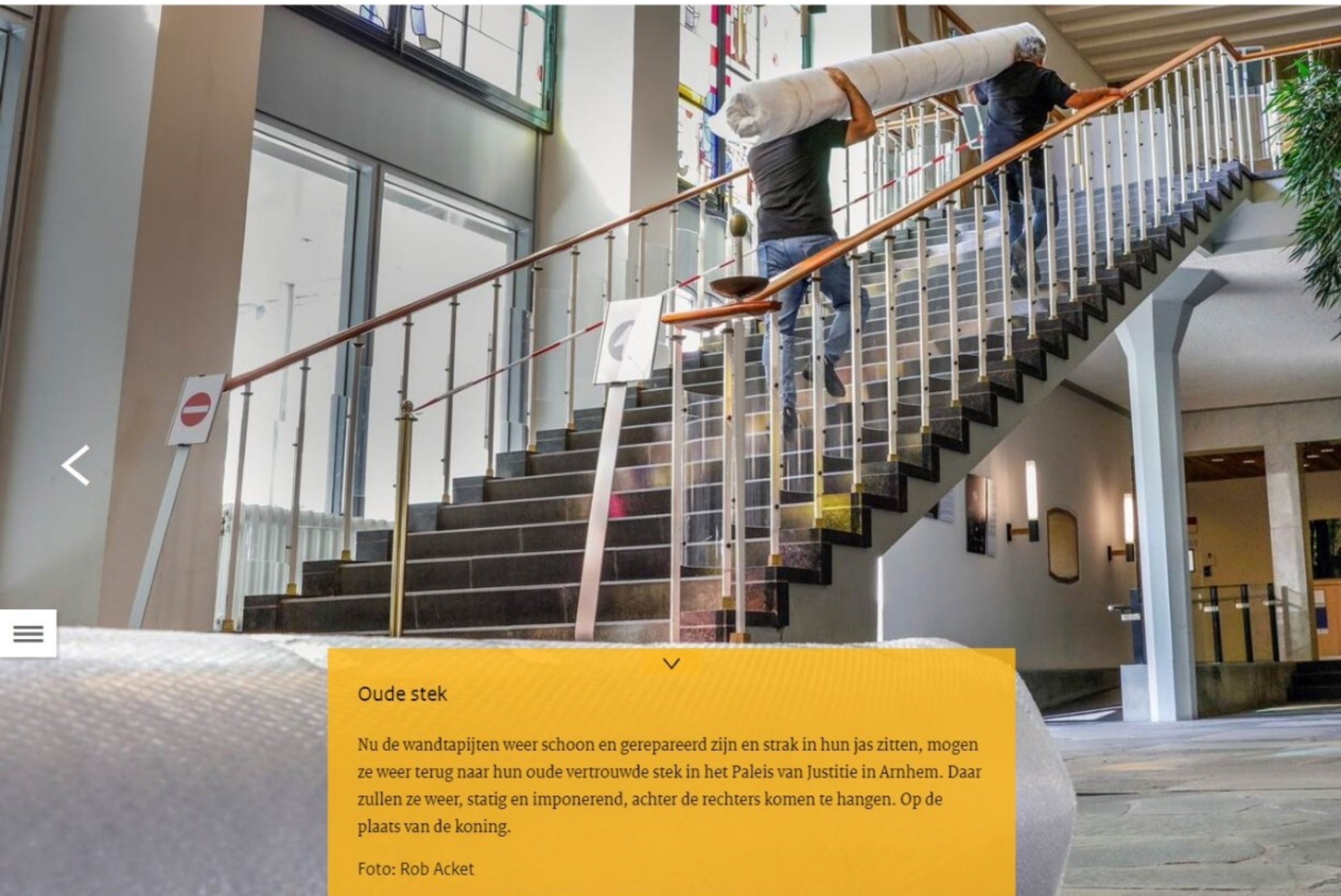
Kortom 5, dinsdag 14
september 2021

E-mail:
postbus.RVB.redactie@rijksoverheid.nl

[Colofon](#)

[Cookies](#)

[Toegankelijkheid](#)

Oude stek

Nu de wandtapijten weer schoon en gerepareerd zijn en strak in hun jas zitten, mogen ze weer terug naar hun oude vertrouwde stek in het Paleis van Justitie in Arnhem. Daar zullen ze weer, statig en imponerend, achter de rechters komen te hangen. Op de plaats van de koning.

Foto: Rob Acket

Magazine voor de medewerkers
van het Rijksvastgoedbedrijf

Kortom 5, dinsdag 14
september 2021

E-mail:
postbus.RVB.redactie@rijksoverheid.nl

[Colofon](#)

[Cookies](#)

[Toegankelijkheid](#)